วิชาชีพกับองค์กรวิชาชีพ

วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์ พ.บ., น.ม., น.บ.ท.*

การดำเนินการทางด้านสาธารณสุขหรือด้านสุขภาพที่เราเข้าใจกันนั้นถือได้ว่าเป็น "วิชาชีพ" ซึ่งแต่เดิมรวมอยู่ในพระราชบัญญัติการแพทย์ พ.ศ. 2466 ต่อมาได้มีการรวมเข้าไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479[1] แล้ววิชาชีพแพทย์ได้ถูกแยกออกมาโดยพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2511[2] ซึ่งต่อมาได้รับการแก้ไขเป็นพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525[3] ต่อมาการพยาบาลและผดุงครรภ์ก็ถูกแยกออกจากพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479[1] โดยพระราชบัญญัติการพยาบาลและผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528[4] และมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540[5] ตามมาด้วยการแยกของเภสัชกรรมและทันตกรรมออกจากพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479[1] โดยพระราชบัญญัติวิชาชีพเภสัชกรรม พ.ศ. 2537[6] และพระราชบัญญัติวิชาชีพทันตกรรม พ.ศ. 2537[7] ตามลำดับ และในอนาคตจะมีพระราชบัญญัติที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบวิชาชีพเทคนิคการแพทย์และกายภาพบำบัดอีก สำหรับการดำเนินการทางการแพทย์ที่เหลือจะอยู่ในพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542[8] ดังนั้นการดำเนินการทางการแพทย์ทั้งหมดนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นการประกอบวิชาชีพทางด้านสาธารณสุขหรือการประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพนั่นเอง

ความหมายของ "วิชาชีพ"

คำว่าวิชาชีพจะมีความหมายอย่างไรนั้นอาจพิจารณาได้ดังนี้

1. **จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525**[9] อธิบายไว้ว่า

"วิชาชีพ น. อาชีพที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญ"

2. **จากพจนานุกรม** Webster's New World Dictionary[10] ให้ความหมายไว้ว่า

"profession: a vocation or occupation requiring advanced education and training, and involving intellectual skills, as medicine, law, theology, engineering, teaching, etc.

3. **พระเจ้าวรวงค์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์** ได้ทรงอธิบายไว้ดังนี้[11]

วิชาชีพ แปลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า "profession" คำว่า profession นั้นตามศัพท์หมายว่าปฏิญาณ เพราะฉะนั้น สภาพอันแท้จริงแห่งวิชาชีพก็คืออาชีวะปฏิญาณคือการปฏิญาณตนต่อสรรพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าจะประกอบอาชีพตามธรรมเนียมซึ่งมีวางไว้เป็นบรรทัดฐาน อาชีวะปฏิญาณในชั้นต้นได้แก่วิถีอาชีพของนักบวชซึ่งต้องเคร่งในระเบียบวินัยที่บังคับไว้ และต่อมาได้แก่นักกฎหมายและนายแพทย์ ฯลฯ **ซึ่งเขาได้จัดองค์การควบคุมกันเข้าเอง** มีวินัยและมารยาทอันเคร่งครัด"

ภาควิชานิติเวชศาสตร์, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร 10700.

4. **ผู้ให้ความเห็นอื่น**

สำหรับวิชาชีพดั้งเดิมที่ยอมรับกันตั้งแต่สมัยกลางของยุโรป ได้แก่ พระ แพทย์ และนักกฎหมาย และเหตุที่ถือเป็น "วิชาชีพ" ก็เพราะมีลักษณะดังนี้[12]

1. เป็นอาชีพในแง่ที่เป็นการงานที่มีการอุทิศตน ทำไปตลอดชีวิต

2. การงานนั้นต้องได้รับการสั่งสอนอบรมเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ต้องอบรมกันเป็นเวลาหลายปี

3. ผู้ทำงานประเภทนี้จะมีชุมชน หรือหมู่คณะที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำนึกในจรรยาบรรณ เกียรติยศและศักดิ์ศรีของวิชาชีพของตน และมีองค์การและกระบวนการเพื่อสอดส่องพิทักษ์รักษาขนบธรรมเนียม เกียรติยศ ศักดิ์ศรีของวิชาชีพ

5. **การประกอบอาชีพที่จะเป็นที่ยอมรับว่าเป็น "วิชาชีพ"** ได้นั้น นอกจากมาตรฐานในการสั่งสอนอบรมแล้ว ยังต้องให้สาธารณชนยอมรับในความเชื่อถือไว้วางใจอย่างแท้จริงอีกด้วย และการจะสร้างความเชื่อถือไว้วางใจจากสาธารณชนให้เกิดขึ้นได้ ก็คือการกำหนดวิธีการเข้าและการออกไปจากกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ซึ่งได้แก่กระบวนการในการรับขึ้นทะเบียนและออกใบอนุญาต กระบวนการเพิกถอนและพักใช้ใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพนั้นๆ ในสหรัฐอเมริกาวิชาชีพที่สาธารณชนยอมรับเพิ่มขึ้นจากวิชาชีพดั้งเดิม ได้แก่ นักบัญชี สถาปนิก วิศวกร เป็นต้น ซึ่งวิชาชีพเหล่านี้จะต้องมีลักษณะ 3 ประการ คือ[13]

1. มีการฝึกอบรมในมหาวิทยาลัย (the establishment of university training programme)

2. มีองค์กรหรือสมาคมวิชาชีพ (the formation of profession association)

3. ต้องมีจริยธรรมแห่งวิชาชีพเป็นกฎเกณฑ์แน่ชัด (the presence of formal codes of ethics)

6. **ความหมายของวิชาชีพ**[14] (profession) เป็นศัพท์ที่สังคมสากลใช้เรียกอาชีพซึ่งผู้ประกอบจำเป็นต้องได้รับการศึกษาในหลักสูตรเฉพาะจากสถาบันการศึกษาชั้นสูง และมีลักษณะสำคัญ 3 ประการดังนี้

1. ให้บริการซึ่งมีลักษณะเฉพาะและจำเป็นแก่สังคม โดยสมาชิกผู้ให้บริการมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน และสังคมรับรองความสำคัญของบริการนั้น มีการกำหนดหลักเกณฑ์และจรรยาในการให้บริการไว้อย่างรัดกุม เพื่อรักษามาตรฐานคุณภาพของบริการและความเชื่อถือของสังคม

2. เป็นวิทยาการเฉพาะสาขาของตน ซึ่งรวบรวมขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าตามวิธีการวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นเอกสารให้สามารถใช้ศึกษา พิสูจน์ ปรับปรุงค้นคว้าเพิ่มเติม และมีความก้าวหน้าทางวิทยาการนั้นต่อไปไม่หยุดยั้ง

3. เป็นแขนงที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองและสามารถยึดเหนี่ยวสมาชิกให้เป็นสมาชิกของวิชาชีพนั้นไปตลอดชีวิต มิใช่เป็นเพียงที่พักพิงชั่วคราวระหว่างหางานอื่นไม่ได้ หรือเป็นเพียงบันไดรองรับให้สมาชิกไต่เต้าไปสู่อาชีพอื่น[15]

โดยสรุปแล้ว "วิชาชีพ" เป็นอาชีพประเภทหนึ่งที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญ ผ่านการฝึกอบรม มีองค์กรวิชาชีพเข้าควบคุมดูแลกันเอง เช่น แพทย์ นักกฎหมาย นักบัญชี เป็นต้น

องค์ประกอบของวิชาชีพ

ตามประวัติความเป็นมา วิชาชีพมีคติอยู่ 3 ประการ ทั้ง 3 ประการนี้เป็นสาระสำคัญที่ขาดเสียมิได้ คือ[16]

1. **เป็นองค์การ** (Organization)

เนื่องจากวิชาชีพเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญพิเศษ สภาพของอาชีพจึงเป็นการผูกขาดทำได้แต่เฉพาะผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในงานนั้นๆ เช่น กิจการด้านกฎหมายเป็นกิจการที่จำเป็นแก่ประชาชนแห่งรัฐ จะไม่มีกฎหมายไม่ปฏิบัติ และไม่บังคับ

ตามกฎหมายไม่ได้ การผูกขาดถ้าไม่มีการควบคุม ย่อมนำไปสู่การหาประโยชน์เกินขอบเขตเป็นธรรมดา เพราะเป็นกิจการที่จำกัดอยู่ในมือของผู้ประกอบกิจการอันเป็นการผูกขาดอยู่ในตัว สุดแล้วแต่ผู้ผูกขาดจะเรียกร้องเอา การควบคุมจึงจำเป็นต้องมี เพื่อมิให้เอาเปรียบบีบบังคับเกินขอบเขต

2. **มีการศึกษาอบรมในวิชาการ** (Learning)

หลักวิชาชีพต้องมีการศึกษาอบรม หมายความว่าผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องมีการศึกษาโดยเฉพาะในวิชานั้น ไม่ใช่การงานที่บุคคลทั่วไปทำได้โดยเพียงแต่ทดลองปฏิบัติ ทั้งต้องมีการฝึกอบรมอย่างสมบูรณ์แบบในทางวิทยาการชั่วระยะเวลาหนึ่ง (prolonged formal scientific training) เป็นการศึกษาอบรมทางความคิด (Intellectual) ยิ่งกว่าทางใช้มือ (manual) และแรงงาน วิชาที่ศึกษาเป็นวิชาที่จำเป็นสำหรับความอยู่รอดของชุมชน เช่น กฎหมาย

3. **มีเจตนาเพื่อบริการประชาชน** (Spirit of Public Service)

วิชาชีพเป็นกิจการที่จำเป็นแก่ชุมชน ทั้งมีสภาพเป็นการผูกขาดโดยบุคคลผู้มีวิชาชีพนั้นโดยเฉพาะ จึงจำเป็นที่ผู้ประกอบวิชาชีพนั้นต้องมีอุดมการณ์เพื่อรับใช้ประชาชนยิ่งกว่าเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวเอง เช่น

ก. ในการเป็นความ ลูกความมีสิทธิตั้งทนายความได้ เมื่อผู้มีคดีไม่สามารถตั้งทนายความได้ รัฐต้องตั้งทนายความให้ (วิชาชีพทางกฎหมาย) ซึ่งมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและอาญา เป็นหน้าที่ของทนายความที่ต้องให้บริการแก่ประชาชน ซึ่งบางทีก็ต้องทำให้เปล่าโดยมิได้มีค่าตอบแทน

ข. ในเรื่องการเจ็บป่วย (วิชาชีพทางด้านสาธารณสุข) ก็ได้มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญไว้[17] เช่นเดียวกัน ดังนี้

มาตรา 52

"บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด

การบริการทางสาธารณสุขของรัฐต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนมีส่วนร่วมด้วยเท่าที่จะกระทำได้

การป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตราย รัฐต้องจัดให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่าและทันต่อเหตุการณ์ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

มาตรา 82

"รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้กับประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง"

ความแตกต่างของอาชีพกับวิชาชีพ

วิชาชีพมีลักษณะแตกต่างจากธุรกิจหรืออาชีพอื่นคือ[16]

1. วิชาชีพโดยทั่วไปต้องมีการศึกษาและฝึกอบรมชั้นสูง

เป็นการศึกษาอบรมทางความคิดยิ่งกว่าทางร่างกาย ธุรกิจและอาชีพอื่นไม่จำเป็นต้องมี อาจได้ประสบการณ์ สามัญสำนึก การฝึกอบรมทางร่างกายก็ได้

2. วิชาชีพเป็นบริการที่จำเป็นแก่ชุมชน

ต่างกับธุรกิจอื่นที่อาจไม่ถึงขนาดที่จำเป็นขาดเสียไม่ได้

3. วิชาชีพต้องทำด้วยเจตนารมณ์รับใช้ประชาชน

ประการแรก คือประโยชน์ส่วนตัวที่จะเป็นผลได้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพเองมีความสำคัญลดหลั่นลงไป

เป็นแต่เพียงผลพลอยได้ยิ่งกว่าเป็นจุดประสงค์ลำดับแรก ต่างกับธุรกิจซึ่งมุ่งกำไรแก่ตนเป็นใหญ่

ประการที่สอง ไม่มีกฎของวิชาชีพโดยเฉพาะยิ่งไปกว่า fair play และการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมาย

วิชาชีพกับกฎหมายที่มีบัญญัติไว้

ในเรื่องวิชาชีพนั้นได้มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวข้องไว้ เช่น

มาตรา 227[18]

ผู้ใดเป็นผู้มี**วิชาชีพ**ในการออกแบบ ควบคุม หรือทำการก่อสร้าง ซ่อมแซม หรือรื้อถอนอาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างใดๆ ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ หรือวิธีการอันพึงกระทำการนั้นๆ โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 269[18]

ผู้ใดในการประกอบการงานใน**วิชาชีพ**แพทย์ กฎหมาย บัญชี หรือ**วิชาชีพ**อื่นใด ทำคำรับรองเป็นเอกสารอันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดโดยทุจริตใช้หรืออ้างคำรับรองอันเกิดจากการกระทำความผิดตามวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

มาตรา 324[18]

ผู้ใดโดยเหตุที่ตนมีตำแหน่งหน้าที่ **วิชาชีพ**หรืออาชีพอันเป็นที่ไว้วางใจ ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการค้นพบ หรือการนิมิตในวิทยาศาสตร์ เปิดเผยหรือใช้ความลับนั้นเพื่อประโยชน์ตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ที่จริงแล้วยังมีบทบัญญัติที่น่าจะเป็นวิชาชีพแต่มิได้ใช้คำว่าวิชาชีพโดยตรงในบทบัญญัติไว้อีก เช่น ในมาตรา 323 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือในเรื่องผู้เชี่ยวชาญในมาตรา 99,126(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง[19] หรือมาตรา 234 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา[20] จะเห็นได้ว่าวิชาชีพเป็นสิ่งที่กฎหมายให้ความสำคัญไว้สูง เช่น ได้บัญญัติไว้เป็นกฎหมายเฉพาะทั้งในเรื่องความผิดและโทษ เป็นต้น

เนื้อหาการดูแลโดยองค์กรวิชาชีพ

เนื้อหาที่องค์กรวิชาชีพสมควรเป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับสมาชิกจะประกอบด้วย

1. การรับเข้าเป็นสมาชิก

เนื่องจากวิชาชีพเป็นวิชาที่จะต้องมีความรู้ความชำนาญและความสามารถในด้านนั้นๆ การที่จะเข้าเป็นสมาชิกจึงจำเป็นต้องมีการคัดเลือกเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งจะต้องประกอบด้วย

1.1 คุณสมบัติทั่วไป

คือ คุณสมบัติอย่างกว้างๆ สำหรับสมาชิก เช่น ในเรื่องอายุ สภาพของร่างกาย การมีภูมิลำเนาในประเทศไทยนานเพียงใด เป็นต้น

1.2 คุณสมบัติในวิชาชีพ

คือ คุณสมบัติเฉพาะในวิชาชีพ เช่น การที่จะต้องได้รับการศึกษาอบรมมาอย่างไร จากที่ใดได้บ้าง จำนวนปีของการอบรม เนื้อหาของการอบรม เป็นต้น

2. การกำหนดมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ

เป็นเรื่องของการที่ต้องมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพนั้น ๆ อย่างชัดเจน ว่าในการกระทำอันเป็นส่วนของการประกอบวิชาชีพนั้นจะต้องกระทำในรูปแบบอย่างใดจึงถือว่าได้มาตรฐาน ซึ่งมักจะต้องเป็นรูปธรรมให้เห็นได้ เพื่อการเป็นตัวอย่างหรือต้นแบบ

3. การกำหนดในเรื่องจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

นอกจากนี้ยังจะต้องมีในด้านจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพด้วย เช่น การกระทำอย่างไรที่ไม่เหมาะสมในการประกอบวิชาชีพนั้นๆ

4. การพิจารณาพฤติกรรมในการประกอบวิชาชีพ

เป็นหัวใจที่มีความสำคัญยิ่งในเรื่องวิชาชีพ เพราะจะเป็นเรื่องของการที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดจริยธรรมหรือมาตรฐานทางวิชาชีพ ซึ่งอาจเกิดเป็นผลเสียหายให้ปรากฏ หรืออาจไม่มีผลให้ปรากฏแต่มีลักษณะเป็นสิ่งที่กระทำขึ้นเท่านั้น คล้ายกับเป็นนามธรรมก็ได้ ซึ่งในการพิจารณานี้มักจะประกอบด้วย

4.1 การรับเรื่องร้องเรียน

หมายถึง เมื่อเกิดกรณีที่เห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่สมควรหรือเกิดความเสียหายในการประกอบวิชาชีพ ย่อมสามารถที่จะร้องเรียนมายังองค์กรที่ดูแลในวิชาชีพนั้นๆ ได้ เพื่อให้มีการพิจารณาถึงพฤติการณ์นั้นๆ

4.2 การสอบสวน

เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงรวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อพิจารณาถึงการกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพด้านนั้น ๆ ว่าถูกต้องเหมาะสมเพียงใด ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องมาตรฐานหรือจริยธรรมก็ตาม ข้อสำคัญที่สุดที่เป็นหัวใจก็คือ มาตรฐานและจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพถูกต้องหรือเหมาะสมหรือไม่ ต้องเป็นหน้าที่ขององค์กรวิชาชีพในการให้ความเห็น

4.3 การลงโทษ

เป็นการลงโทษทางวิชาชีพ ซึ่งย่อมอยู่ในกรอบเฉพาะตัว เช่น การให้พ้นจากการเป็นสมาชิกในวิชาชีพ ซึ่งอาจเป็นการชั่วคราวหรือถาวร การภาคทัณฑ์ การว่ากล่าวตักเตือน เป็นเรื่องของทางวิชาชีพเฉพาะ

เหตุผลที่องค์กรวิชาชีพสมควรเป็นผู้ดูแลผู้ประกอบวิชาชีพ

เนื่องจากวิชาชีพเป็นอาชีพที่ต้องมีความเฉพาะในตัวเอง กล่าวคือผู้ประกอบวิชาชีพต้องมีความรู้ความชำนาญและต้องผ่านการฝึกอบรมหรือปฏิบัติงานมาอย่างเพียงพอในงานด้านนั้นๆ จึงเป็นงานที่มีความจำเพาะสูงยิ่ง ผู้ที่จะทราบถึงการกระทำ พฤติกรรม ผลแห่งการกระทำ ความเกี่ยวเนื่องแห่งผลที่กระทำ ผลแทรกซ้อนแห่งพฤติกรรมที่อาจมีขึ้นและอื่นๆ อีกมาก จึงไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดหรือองค์กรหนึ่งองค์กรใดที่จะทราบ "ในเนื้อหา" ได้ดีเท่ากับผู้ที่อยู่ในวิชาชีพนั้นๆ และยิ่งเป็นองค์กรวิชาชีพซึ่งประกอบด้วยกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพนั้นๆ ก็จะยิ่งเป็นผู้ที่ทราบถึงสิ่งที่กล่าวมาแล้วได้ดีที่สุด

โดยหลักของการพิจารณาเรื่องหนึ่งเรื่องใดนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานแห่ง "ให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย" เช่น การรับฟังข้อเท็จจริงจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การแสวงหาข้อเท็จจริงให้มากที่สุด การเข้าใจในพฤติ-กรรมที่กระทำให้มากที่สุด การดำเนินการด้วยความเป็นกลางโดยไม่มีอคติต่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

การที่มีผู้หนึ่งผู้ใด หน่วยงาน หรือองค์กรหนึ่งองค์กรใด ถือว่าตัวเองมีความรู้ความสามารถในการพิจารณาใน "เนื้อหา" ของการกระทำ พฤติกรรมของการกระทำในวิชาชีพหนึ่งในเวลาที่จำกัดนั้น ย่อมไม่สมควรยิ่ง (ยกเว้นแต่จะต้องใช้เวลาในการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างถ่องแท้และอย่างน้อยที่สุดย่อมต้องพึ่งองค์กรวิชาชีพเสียก่อน) ทั้งนี้เพราะการที่จะเข้าใจถึงการกระทำในวิชาชีพนั้นต้องอาศัย หลักการ เหตุผล ปัจจัย และสิ่งอื่นๆ เข้าประกอบอย่างมาก โดยเฉพาะในเรื่อง ภาวะ วิสัย และความจำเป็นที่กระทำและจะต้องกระทำเช่นนั้น สิ่งที่จะต้องนำมาพิจารณาร่วมด้วยคือ

เทคนิค ความจำเป็น ข้อจำกัด ข้อบ่งชี้ สภาพของสภาวะและปัญหา ความสัมพันธ์ ดุลพินิจ การตัดสินใจ การประมวล (integrate) สภาพแวดล้อม การเปรียบเทียบและประเมินกับการเลือกตัดสินดำเนินการในขณะหนึ่งขณะใด (เช่น จะช่วยรายใดดี) และอื่นๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญยิ่งในการที่จะเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาและมีแต่เพียงผู้ที่ประกอบวิชาชีพในด้านนั้นๆ เท่านั้นที่จะเข้าใจถึงองค์ประกอบดังกล่าวได้อย่างดี เพราะต่างได้เคยมีประสบการณ์ในสภาพ สภาวะดังกล่าวมาแล้วทั้งสิ้น จึงไม่เป็นการสมควรยิ่งที่จะให้บุคคลอื่นพิจารณาในด้านวิชาชีพ เพราะไม่อาจเข้าใจและไม่เคยมีประสบการณ์ดังกล่าวมาเลย จึงไม่เข้าใจและไม่สามารถเห็นถึงสิ่งเหล่านั้นและความสัมพันธ์อย่างมีน้ำหนักเพื่อนำเอาสิ่งต่างๆ เหล่านั้นมาประมวลกัน เพื่อการพิจารณาตัดสิน การตัดสินจึงอาจเป็นการไม่ให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายได้ดีที่สุดและสอดคล้องกับหลักในเรื่องวิชาชีพโดยแท้ แม้ว่าจะอ้างว่าเป็นการตัดสินในระยะแรกหรือระยะต้นเสียก่อนก็ตาม (ยิ่งต้องทำในเวลาจำกัดเพราะมีกรอบเวลากำหนดไว้ยิ่งเป็นอันตราย) เพราะการกระทำเช่นนั้นเท่ากับเป็นการได้พยานหลักฐานและข้อเท็จจริงที่จำกัด ซึ่งอาจก่อให้เกิดพยานหลักฐานที่ไม่ถูกต้อง เป็นการสร้างภาระและความยุ่งยากตามมาได้ง่าย

การให้กลุ่มคน คณะบุคคล หรือกรรมการชุดหนึ่งชุดใดพิจารณาการกระทำทางวิชาชีพไปพลางก่อน (ชั้นต้น) เมื่อการพิจารณาไม่อยู่ในพื้นฐานแห่งความเข้าใจในวิชาชีพนั้น จึงหลีกไม่พ้นการนำมาซึ่งความเสียหายแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่นการพิจารณาการประกอบวิชาชีพเวชกรรม (แพทย์) ถ้าไม่เข้าใจพื้นฐานทางการแพทย์และเหตุปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นประกอบอย่างดีแล้ว โดยให้ความเห็นไปว่าเป็นการประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยไม่ถูกต้อง ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมท่านนั้นอย่างใหญ่หลวง เนื่องจากผลที่ตามมาจากการพิจารณานั้น (ผลแห่งการตัดสินจะเป็นพยานหลักฐานชนิดหนึ่ง) จะทำให้ถูกนำไปใช้ในระดับต่าง ๆ อย่างมากมาย

ผลกระทบของการนำผลที่ได้จากการพิจารณาไปใช้ต่อ

เมื่อมีการนำผลแห่งการพิจารณาตัดสิน (ผลดังกล่าวถือได้ว่าเป็นพยานเอกสารชนิดหนึ่ง) ที่แม้ว่าจะถูกมองว่าเป็นเพียงการดำเนินการในชั้นต้นเท่านั้นก็ตาม ไปใช้ต่อ (ซึ่งในสภาพความเป็นจริงเมื่อมองในด้านของผลของการเป็นพยานหลักฐานแล้วย่อมสามารถใช้ได้ เพราะมิอาจห้ามมิให้คู่ความใช้พยานหลักฐานจากทางหนึ่งทางใดได้ เพราะเท่ากับเป็นการตัดสิทธิในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงแห่งคดี) จะเป็นต้นกำเนิดแห่งกรณีพิพาทในระดับต่างๆ ตามมาอย่างมากมาย เช่น

1. ใช้ในการข่มขู่เพื่อบังคับจ่ายเป็นตัวเงินแลกกับการไม่ฟ้องร้องหรือดำเนินคดีต่อ
2. ฟ้องต่อสื่อมวลชน
3. ฟ้องในคดีแพ่ง คดีอาญา
4. ฟ้องต่อสถาบันต่างๆ ทั้งที่เป็นของรัฐและของเอกชน

ความเสียหายที่เกิดขึ้นก็คือกว่าที่องค์กรทางด้านวิชาชีพนั้นๆ (เช่น วิชาชีพทางด้านสาธารณสุข) จะชี้ชัดให้เห็นว่าการกระทำหรือพฤติกรรมที่กระทำไปดังกล่าวไม่ผิด หรืออยู่ในขอบข่ายที่น่าจะทำได้ในเมื่อคำนึงถึงสภาพต่างๆ ที่มีอยู่ ณ เวลานั้น ความเจริญทางด้านสาธารณสุขและสิ่งต่างๆ อีกนานัปการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ประกอบกับสภาพทางเศรษฐกิจ แนวทางปฏิบัติที่มีติดต่อกันมา ฯลฯ แล้ว ก็ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพนั้น (เช่นทางด้านสาธารณสุข) ถูกดำเนินการไปอย่างมากแล้วย่อมจะต้องก่อให้เกิดความสูญเสียและเสียหายทั้งทางร่างกาย ทางทรัพย์สิน และทางจิตใจแก่ผู้นั้นอย่างมากมายแน่นอน

ดังนั้นสิ่งที่น่าจะเป็นที่สุดก็คือการให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานและการตัดสินในการกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพสมควรที่จะกระทำโดยผู้ที่ประกอบวิชาชีพเท่านั้น และจะต้องไม่มีกรอบเวลาในการแสวงหาข้อเท็จจริง และถ้ามีจะต้องเป็นคุณแก่ผู้ถูกฟ้องร้องหรือร้องเรียนเท่านั้น

สรุป

วิชาชีพเป็นอาชีพชนิดหนึ่งที่มีคุณลักษณะพิเศษและมีองค์ประกอบในตัวเอง โดยเฉพาะการดูแลในด้านการปฏิบัติงานในวิชาชีพ จึงสมควรเป็นหน้าที่ขององค์กรวิชาชีพโดยเฉพาะ การที่มีหน่วยงานหรือองค์กรอื่นมาพิจารณาถึงการกระทำในส่วนเนื้อหาด้านจริยธรรมแห่งวิชาชีพจึงไม่เป็นการเหมาะสมยิ่ง (ไม่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาทางแพ่งและทางอาญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไปและยังต้องอาศัยเนื้อหาจากผู้ที่ประกอบวิชาชีพด้วยกัน โดยเฉพาะจากองค์กรวิชาชีพด้วย) เพราะผู้ที่ไม่มีความรู้ (อาจนึกว่าตนเองรู้) จะมาพิจารณาได้อย่างไร โดยเฉพาะในเรื่อง "เนื้อหา" ที่ได้กระทำหรือมีพฤติกรรมเช่นนั้นออกไป ความเห็นขององค์กรวิชาชีพจึงต้องถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้เพราะองค์กรย่อมประกอบด้วยกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพในด้านนั้นๆ โดยเฉพาะ ย่อมเข้าใจในเนื้อแท้แก่นแท้ของวิชาชีพนั้นๆ ยิ่งกว่าองค์กร คณะฯ หรือปัจเจกชนผู้หนึ่งผู้ใด ตัวอย่างเช่น ในเนื้อหาเกี่ยวกับทางการแพทย์จะมีหน่วยงาน องค์กร ผู้หนึ่งผู้ใด ฯลฯ ที่จะทราบได้ดีกว่าองค์กรวิชาชีพแพทย์ย่อมเป็นไปไม่ได้อย่างแน่นอน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

1. พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479. ราชกิจจานุเบกษา 2480; **54**: 160-70.
2. พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2511. ราชกิจจานุเบกษา 2511; **85**: 690-712.
3. พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525. ราชกิจจานุเบกษา 2525; **99**: 1-24.
4. พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528. ราชกิจจานุเบกษา(ฉบับพิเศษ) 2528; **102**: 1-26.
5. พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 ราชกิจจานุเบกษา 2540; 114(75ก) วันที่ 23 ธันวาคม 2540.
6. พระราชบัญญัติวิชาชีพเภสัชกรรม พ.ศ.2537. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร: กองนิติการ สำนักงานกระทรวงสาธารณสุข, 2538.
7. พระราชบัญญัติวิชาชีพทันตกรรม พ.ศ. 2537. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร: กองนิติการ สำนักงานกระทรวงสาธารณสุข, 2538.
8. พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา 2542; 116(39 ก) วันที่ 18 พฤษภาคม 2542: 1-22.
9. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2530: 754.
10. Webster's New World Dictionary, 3rd College Edition. Hudson, Ohio: Lexi-Comp, Inc., 1996: 1074.
11. พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์. อาชีวปฏิญาณ. ใน: แสวง บุญเฉลิม, วิภาส, บรรณาธิการ. รวมคำบรรยายหลักวิชาชีพกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531: 1-4.
12. ปรีดี เกษมทรัพย์. หลักวิชาชีพนักกฎหมายในภาคพื้นยุโรป. ในเอกสารอ้างอิง 1 หน้า 15-24.
13. Eyer AR. Profession as the conscience of society. J Med Ethics 1985; **11**: 117-22.
14. ลออ หุตางกูร. นิเทศวิชาชีพพยาบาลภาคต้น. กรุงเทพมหานคร: โรงพยาบาลศิริราช.

15. Spalding EK. Professional nursing. Philadelphia: J.B.Lippincott, 1965: 50.
16. จิตติ ติงสภัทิย์. หลักวิชาชีพนักกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.
17. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. ราชกิจจานุเบกษา 2540; 114(55ก), 11 ตุลาคม 2540: 1-99.
18. นคร พจนวรพงษ์, พลประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษา. ประมวลกฎหมายอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นครหลวง, 2538.
19. พลประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษา, นคร พจนวรพงษ์. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นครหลวง, 2523.
20. พลประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษา, นคร พจนวรพงษ์. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นครหลวง, 2523.